

RAADSVOORSTEL

Raadsvergadering:	28 november 2024
Agendapunt:	Actualisering archeologische verwachtingskaart
Commissie:	Ruimte
Portefeuillehouder:	Anjo van de Ven (Erfgoed)
Relatie met andere portefeuillehouder(s):	

Onderwerp: Actualisering archeologische verwachtingskaart

Voorgesteld besluit

1. De geactualiseerde archeologische verwachtingskaart 2024 vast te stellen.
2. De bijbehorende toelichting, bijlage 2, vast te stellen.

Samenvatting

Op grond van artikel 5.130 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) heeft de gemeente Alkmaar een zorgplicht voor haar archeologisch erfgoed. Met het vaststellen van de archeologische verwachtingskaart – die in het omgevingsplan zal worden opgenomen – wordt aan deze zorgplicht voldaan. De huidige archeologische verwachtingskaart uit 2016 is verouderd. In de archeologische verwachtingskaart 2024 zijn de meest recente archeologische inzichten verwerkt. Archeologische vindplaatsen kunnen hierdoor nauwkeuriger worden aangeduid.

Dit voorstel staat in relatie tot anders:

Wettelijke zorgplicht voor archeologisch erfgoed die staat in artikel 5.130 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Argumenten

1.1 De gemeente Alkmaar moet voldoen aan de wettelijke archeologische zorgplicht

Net als elke andere gemeente in Nederland heeft de gemeente Alkmaar een belangrijke taak op het gebied van archeologie. Zij moet rekening houden met (te verwachten) archeologische waarden in omgevingsplannen. Deze wettelijke taak staat in artikel 5.130 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). In dit artikel is bepaald dat de gemeente in het een omgevingsplan rekening houden met het belang en behoud van cultureel erfgoed, met inbegrip van aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten. Daarom moeten in het omgevingsplan regels worden gesteld om sloop en beschadiging van beschermde monumenten en archeologische monumenten te voorkomen. Ook moeten regels worden gesteld om archeologische monumenten te conserveren en in stand te houden, bij voorkeur op de plaats van aantreffen (in situ).

Het rekening houden met de (te verwachten) archeologische waarden in omgevingsplannen

gebeurt door archeologische aandachtsgebieden (voorheen dubbelbestemming) aan te wijzen. Niet in ieder deel van de gemeente is de kans op het aantreffen van archeologische resten even hoog. Daarom wordt gewerkt met gebieden met een verschillende kans op het aantreffen van archeologische resten. Deze verschillen in kans op aantreffen van archeologische resten worden vertaald in de verschillende regimes met een vrijstellingsgrens. Deze vrijstellingsgrens geeft aan bij welke mate van bodemverstoring men zonder archeologieplicht mag handelen en wanneer men wel hiermee te maken krijgt. De verschillende regimes staan op de archeologische verwachtingskaart (zie bijlage 1).

De archeologische verwachtingskaart Alkmaar is een product van meer dan 30 jaar gestructureerd multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek en biedt inzicht in waar archeologische resten verwacht kunnen worden. Tijdens de actualisatie van deze kaart is gebruik gemaakt van de meest actuele bronnen die beschikbaar zijn en ook is gebruik gemaakt van veel lokale kennis van de historische verenigingen, amateurhistorici en amateurarcheologen en geïnteresseerden (zie toelichting bijlage 2). Zij hebben deelgenomen aan het opstellen en de participatie rondom de actualisatie van de kaart (zie bijlage 3). Hiermee is de kaart volledig volgens de wetenschappelijke standaarden geactualiseerd naar de laatste inzichten.

Met het vaststellen van deze kaart en het implementeren van deze kaart in de toekomstige nieuwe delen van het omgevingsplan voldoet de gemeente Alkmaar aan artikel 5.130 van het Bkl.

1.2 Met het vaststellen van de archeologische verwachtingskaart wordt de administratieve en financiële lastendruk voor initiatiefnemers met een bouwplan verminderd.

Archeologisch onderzoek kan verplicht worden gesteld wanneer binnen een archeologisch verwachtingsgebied de vrijstellingsgrens wordt overschreden. In veel gemeenten is de eerste stap wanneer iemand de vrijstellingsgrens overschrijdt de verplichting tot het laten uitvoeren van een bureaustudie door een archeologiebedrijf op kosten van de aanvrager. In Alkmaar doen wij dit anders: er wordt altijd gekeken welke stap of stappen op het gebied van archeologie strikt noodzakelijk zijn om tot een gedegen advies te komen ter bescherming van de archeologische waarden. Zo zal in de meeste gevallen de archeologische verwachtingskaart met toelichting het bureauonderzoek kunnen vervangen omdat de kaart is gebaseerd op jaren van onderzoek en een actuele stand van onderzoek biedt. Dit scheelt veel tijd en hoge kosten voor de initiatiefnemer, en maakt dat de administratieve lastendruk verminderd wordt. De vervolgstappen worden ook zorgvuldig afgewogen zodat precies genoeg gedaan wordt om tot het juiste advies en resultaat te komen. Dit is vastgelegd in de beleidsnota erfgoed 2016-2026.

2.1 Een aantal van de archeologisch waardevolle gebieden zijn veranderd ten opzichte van de archeologische verwachtingskaart uit 2016 en hierdoor levert de nieuwe verwachtingskaart meer maatwerk en rechtszekerheid.

De kaart van 2016 is geactualiseerd op basis van uitgevoerd archeologisch onderzoek, nieuwe inzichten en veel kennis van deskundigen en amateurhistorici. Met de nieuwe kaart zijn de verschillende regimes meer op één lijn getrokken met het archeologisch beleid van de buurgemeentes. Ook zijn de verwachtingsgebieden meer uniform gemaakt zodat alle kernen dezelfde archeologische regimes hebben en niet de ene kern wel een streng regime kent en de andere kern niet. Dit heeft geresulteerd in nieuwe en aangepaste archeologische verwachtingsgebieden, waarbij maatwerk is geleverd. Dit betekent logischerwijs dat bepaalde

plaatsen iets zijn aangescherpt en andere plaatsen zijn afgezwakt. De aangepaste gebieden zijn tot stand gekomen op basis van input van en participatie met verschillende deskundigen, historische verenigingen, amateurhistorici en amateur archeologen.

Voor de praktijk is de verwachting dat de aanvrager van een omgevingsvergunning niet significant vaker te maken krijgt met een archeologieplicht dan voorheen. Dit komt omdat de gebieden die zijn aangescherpt veelal sinds het begin van de 20ste eeuw zijn bebouwd zijn en daar dus weinig bouwdynamiek is. Een goed voorbeeld hiervan zijn de contouren van de strandwal of de kern van Oudorp. Ook de gebieden met het laagste regime van 2500m² vrijstellingsgrens zijn vaak niet of nauwelijks onderhevig aan ontwikkelingen omdat dit vaak percelen grasland zijn.

De reden dat al deze gebieden toch zijn aangescherpt is dat de wij willen aansluiten bij beleid van onze buurgemeenten, willen voldoen aan onze wettelijke zorgplicht en meer uniformiteit willen brengen in de verwachtingsgebieden. Dit zodat wanneer in de toekomst werkzaamheden aan kabels- en leidingen of riolering plaatsvinden of onverhoopt toch een nieuwbouwplan komt er archeologisch onderzoek verricht kan worden.

Alkmaar kenmerkt zich door het pragmatisch omgaan met archeologie met een realistische kijk op wanneer een onderzoek werkelijk een meerwaarde heeft. Daarnaast wordt bij het beoordelen van elke aanvraag voor een omgevingsvergunning maatwerk geleverd op het gebied van archeologie. Bij het beoordelen van de aanvraag wordt gedetailleerd gekeken naar de verwachting zoals vastgelegd op de verwachtingskaart. Vervolgens wordt een beoordeling gemaakt van de voorgenomen bodemingreep in relatie tot de beschadiging van de archeologische resten. Hiertoe wordt ook gecommuniceerd met de aanvrager of er wellicht nog archeologievriendelijke aanpassingen verricht kunnen worden zodat een onderzoek niet noodzakelijk is en de resten in de bodem bewaard kunnen blijven.

Het kan ook voorkomen dat de voorgenomen bodemingreep wel archeologieplichtig is, maar dat tijdens de beoordeling van de aanvraag blijkt dat het te weinig kansrijk is om de resten daadwerkelijk aan te treffen. In die gevallen wordt de vergunning verleend zonder archeologieplicht. Mocht in het omgevingsplan nu een strenger regime staan dan op de nieuwe verwachtingskaart, dan wordt beoordeeld naar het soepelste regime. Omgekeerd geldt dat wanneer op de nieuwe verwachtingskaart een strenger regime staat dan in het geldende omgevingsplan, het regime uit het geldende plan maatgevend is totdat een nieuw deel van het omgevingsplan wordt vastgesteld.

Als aan een omgevingsvergunning wel een archeologieplicht wordt gekoppeld dan realiseren wij ons terdege dat dit een aanzienlijke verzwaring van de financiële en administratieve lastendruk is. In de meeste andere gemeenten moeten alle stappen aanbesteed worden aan archeologiebedrijven op kosten van de aanvrager en deze krijgt niet altijd een financiële compensatie.

Om hieraan tegemoet te komen is in de beleidsnota erfgoed 2016-2026 vastgelegd hoe de gemeente Alkmaar omgaat met archeologische verplichtingen. Alkmaar kent een bijzonder ruimhartige regeling voor de archeologie waardoor projecten onder de 250m² binnen de bebouwde kom en 350 m² daarbuiten, door het team archeologie van de gemeente Alkmaar kunnen worden uitgevoerd. De aanvrager dient dan nog alleen zorg te dragen voor de graafmachine, die in veel gevallen al op het project aanwezig is en dient een extra archeoloog in te huren ter ondersteuning van het gemeentelijk archeologisch team. Is de bodemverstoring

meer dan deze grenzen dan komt de aanvrager in aanmerking voor een tegemoetkoming in de kosten. Deze werkwijze wordt al sinds 2009 zo uitgevoerd.

Kanttekeningen en alternatieven

1. Niet alleen de gemeente zelf, maar ook haar inwoners, ondernemers en initiatiefnemers zijn gebaat bij een verwachtingskaart die is aangepast aan de laatste stand van onderzoek en uitgangspunten, nieuwe wetgeving en ander maatschappelijke ontwikkelingen. Een verouderde verwachtingskaart is niet in het belang van inwoners, ondernemers en initiatiefnemers en levert daarnaast voor de gemeente een risico op bij eventuele juridische procedures.

Financiële aspecten

- NVT

Vervolg en communicatie

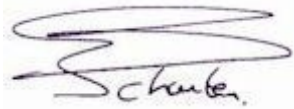
Nadat de archeologische verwachtingskaart is vastgesteld wordt deze gepubliceerd in het digitale gemeenteblad, opgenomen in de digitale tweeling en zal verwerkt worden in de nieuwe deelplannen van het omgevingsplan.

Bijlagen

- Bijlage 1 PDF archeologische verwachtingskaart
- Bijlage 2 Toelichting archeologische verwachtingskaart.
- Bijlage 3 Participatieplan en participatieverslag

Burgemeester en wethouders van Alkmaar,

mw. drs. A.M.C.G. Schouten, burgemeester

dhr. R.M. Reus, gemeentesecretaris

Collegevergadering: 15 oktober 2024

Nr.

De raad van de gemeente Alkmaar;

Gelet op

Het besluit van burgemeester en wethouders van 15 oktober 2024

Het advies van de commissie Ruimte 12 november 2024

Het bepaalde in artikel 5.130 (behoud cultureel erfgoed) van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Besluit

1. De geactualiseerde archeologische verwachtingskaart 2024 vast te stellen.
2. De bijbehorende toelichting, bijlage 2, vast te stellen.

De raad van Alkmaar, 28 november 2024

mw. drs. A.M.C.G. Schouten, burgemeester

mw. mr. V.H. Hornstra, griffier